

Odgovor: Naše domače koze so izvrstnega plemena, ter jih zunaj dežele bolj cenijo nego doma. Posebno dobre koze so v Zatiškem in Žužemberškem okraji. Koza je glede krme enaka kravi, le manj izbirčna je ter tudi ob slabjši krmi še vedno dobro uspeva. To je pa gotovo, da toliko boljše molze, kolikor boljše in tečnejšo krmo dobiva.

Vprašanje 49. Ali je „zborovska rž“, katero Rambušek priporoča, dobra in ali bi ugajala za Gorenjce? (Fr. Š. v Š.)

Odgovor: Zborovska rž Vam priporočamo iz svoje izkušnje. Ta rž bode gotovo dobro uspevala na Gorenjskem, ker je doma iz kraja, ki ima dokaj neugodnejše podnebje nego Gorenjsko.

Vprašanje 50. Ali bode družba prodajala ob prihodnji dražbi plemenske govedi beljanskega plemena tudi breje junice? (Fr. Š. v Š.)

Odgovor: Družba uže nekaj let sem ne prodaja več ni junci, ni krav, ampak same bike. To ravnanje je popolnoma pravo, ker s tistim denarjem, katerega stoji junica, kupi se lahko bik, ki neprimerno več koristi za zboljšanje govedi domače nego junica.

Vprašanje 51. Nekatera moja sesajoča jagnjeta zgrabi kar hipoma krč, trese jih in zvija, in slednjič poginejo. Raztelesitev ne pokaže razen nenavadno velikega žolča in mehurja, nič posebnega. Kaj je vzrok tej bolezni in kako zdraviti od nje? (M. T. v Z.)

Odgovor: Bolezen, katero popisujete, je hromota jagnjet, ki se raznovrstno pojavlja, a je vedno v tem enaka, da jagnjeta pridejo ž njo uže na svet. Bolezni torej ni zdraviti pri jagnjetih, ampak pri brejih ovcah. Vzroki bolezni so: Pretečno krmljenje brejih ovac, zlasti hitra menjava slabe krme z dobro, — predno se ovce obreve, pomanjkanje apna v krmi, premehkužno ravnanje z ovcami itd. Slaba jagnjeta seveda prej obole, nego krepka. Bolezen se posebno rada pokaže, ako se jagnjeta prehlade. Kadar jagnje oboli, ni dosti več narediti, boljše je pri brejih ovcah gledati na pravilno ravnanje. Iz povedanega je razvidno, kako je z ovcami ravnati, da ne obole, razen tega je pa dobro, krmi dodajati koščene moke ali katere druge apnene spojine.

Vprašanje 52. Ali bi bilo dajati odstavljenim teletom fižola namesto ovsca? (J. K. župnik pri Sv. M.)

Odgovor: Primerno množino kuhanega fižola lahko dajete teletu, a z ozirom na to, da ima fižol dvakrat toliko dušilkovih snovi v sebi kakor oves, morate pomisliti, da se tele ob preobitem fižolu zelo zdebela, kar je dobro, če ga prodaste v mesnico, pa slabo, ako je za pleme določeno. Fižol mora biti seveda kuhan kakor oves.

Vprašanje 53. Imam ilovnato njivo ob senčni strani, na katero bi rad sejal lucerno in travo. Ali bi taka setev uspevala? (M. D. v P.)

Odgovor: Ako je njiva dobro obdelana in primerno gnojna, gotovo bode lucerna, s travo pomešana, dobro uspevala, če je tudi lega bolj senčna.

Vprašanje 54. Imam hrušev mošt, ki je uže štiri leta star. Mošt se sme meriti z vsakim vinom, bil je vedno čist kot voda in vsako leto pretočen. Pred mesecem dni sem pa zapazil, da je postal kalen in tudi dober okus je izgubil. Kaj je vzrok temu in ali je kaj pomoči? (F. A. v P.)

Odgovor: Natančen odgovor bi Vam mogli le dati, ako bi vino videli, oziroma pokusili. Ker je pa Vaš mošt star in je bil dosedaj dober in čist, lahko skoraj za gotovo rečemo, da je zbolel za boleznijo, katero so povzročile glive v njem. Ta bolezen se posebno rada pokaže pri sadnemu vinu, zato pa mošt tudi povsod porabijo v prvem ali vsaj v drugem letu. Vzrok bolezni so, kakor smo rekli, glive, ki pa tem prej nastopijo, kolikor manj je bilo vino pretakano. Enkrat na leto mošt pretočiti je premalo, vsaj trikrat ga je treba. Pomoči pa sedaj prav za prav ni nobene, in prej če mošt porabite (ako je sploh še raben), tem boljše bode.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

155.

O škodljivosti termitov.

Vsi potje zunaj gnjezda vodijo k hrani. Za vojnike in delavce, kateri po teh potih hodijo, zna se, da jim je glavna hrana les, a poleg jim gré v slast tudi druga bilinska hrana. Kako se prehranjuje kraljevski par in slabotna deca, to nam ni poznato. Ni dvojbe, da za nje skrbé delavci, ali kako, tega ne vemo.

Termiti so v južnih krajih radi velike svoje požrešnosti silna nadloga. Človeku samemu ne storé nič takega, ali mu kvarijo imovino. Izjedó mu obleko in knjige, pohištvo in ves les na hiši, in to tako brzo in tiho, da jih človek še le tedaj opazi, kedar se mu streha na glavo podere. Oni se v lesene reči zavlečejo s krivne strani, pa jih vse izjedo, pusté samo tanko zunanjo skorjo. Ako hočejo izjesti mizo v sobi, lotijo se na tleh tistega mesta, kjer noge stojó. Tako se skrivaj zavlečejo v mizo, kmalu jo izjedo tako, da ostane samo zunanja skorja, tanka kot popir. Miza stoji tako dobro, da bi človek niti ne pomislil, da jo more najlahnejši sunek podreti in zdrobiti. Ako je na mizi stalo ovočje, tudi ono je izjedeno znotraj, in tudi tu so prišli vanj tam, kjer se mize dotiče. Na ta način izjedo termiti vse leseno pohištvo, tudi brodove.

V Nubiji čuvajo ljudje stvari pred termiti tako, da jih polože na deske, ki visé na vrvi od podstrešja. Po drugih krajih postavljajo noge od pahišnega orodja v posode, ki so z vodo nalite. Taschenberg omenja, da nek Arabec, ki je noč prespal na termitnem gnjedzu, zjutraj ni imel nič obleke na sebi; termiti so mu po noči vso izjeli. D' Escayrac de Lauture pripoveda v svojem potopisu iz Sudana, kako se pred termiti ne more obvarovati ne koža, ne meso, ne popir, ne knjige, ne obleka, ne obutev. V enej noči so mu izjeli vezan zemljepisni atlas, in to tako, da se od zunaj ni čisto nič poznalo. Forbes je imel več tednov svoj stan zaprt, in kedar se je povrnil domov, videl je, da so mu termiti veliko pobištva izjeli. Po zidovih je našel tanke zidane cevi, ki so vodile do slik. Steklo na slikah je bilo vse motno, in Forbes je hotel obrisati. Ali kako se je začudil, ko je videl, da je steklo k zidu prilepljeno, in da je slika, deska, okvir vse izjedeno. V gorenjem Egiptu morajo ljudje često svoje izjedene stanove ostaviti, pa se drugej naseliti. V Indiji so termiti prava nadloga. Prekrasno guvernersko palačo v Kalkuti so izjeli termiti do celega, zavlekli so se v angleški brod Albion in izjeli tako, da so ga morali podreti. Na francoskem otoku Isle de France ne morejo lesa dosta zavarovati pred termiti. Ko je hotel nek uradnik utajiti veliko poneverjenje hlodov v državnem magazinu, podtaknil je vse to zloglasnim termitom. No minister je slutil goljufijo, in poslal je uradniku polno škrinjo pil, da ž njimi v bodoče odpili zobe požrešnim termitom. Isto nadlogo s termiti imajo v Bengalskej in v južnem Kitaju. Humboldt pripoveda, da so v južnej Ameriki zelo redke knjige, ki bi bile starejše od 50 let, kajti termiti jih ne pusté na miru. V mnogih krajih imajo spise in knjige v posebnih škrinjah zaprte.

Termiti niso prizanesli niti samej Evropi. V Schönbrun so se doselili termiti pred kot ne iz Brazilije, od koder so jih z biljem zanesli. Na steklenih vrtovih so izjeli lesnino tako, da so 1839. l. morali največje poslopje podreti.

Po Italijanskej, Španjolskej in Francoskej živi termit, ki so ga pred kot ne z južnih krajev zanesli. Na Francoskem je napravil uže veliko škode. Zlasti mnogo je trpelo mesto Rochefort. Tu so termiti uže dolgo gospodarili, preden so jih zapazili; podrla se je neka hiša nenadoma, in tu so prišli na sled, kako so se termiti po vseh obližnjih hišah zaredili. V državnem magazinu so bili izjedeni vsi hrastovi trami, ki so bili pripravljani za gradnjo vojnih brodov. Ko so pregledali javna poslopja, povsodi so našli termite, in arhiv cesarske mornarice so morali sedaj spraviti v kovne skrinje. Nekemu kovaču se je začelo nenadoma udajati nakovalo pod udarci. Pogleda in naleti na celo družino termitov. Brod „le Genois“ so morali podreti, ker so se v njem termiti naselili. Enakih nadlog se je zgodilo v Francoskej mnogo.

V južnih krajih se maščujejo ljudje nad termiti s tem, da jih jedo. Odpirajo gnjezda in porivajo v odprtine slamo. Razjarjeni vojniki se zagrižejo v slamo in se dado tako iz gnjezda potegniti. Drugi kopljejo jame na onih mestih, koder držé podzemni hodniki, zalijejo jih z vodo, v katero potem popada premnogo termitov. Črnci v južnej Afriki imajo termite tako radi, da se jih ne morejo dosta najesti. Pržé jih kot kavo. Indijanci mešajo termite v moko in pekó kolače, o katerih trdijo, da so jako tečni. Na Javi prinašajo termite na trg, a z mladimi ličinkami hranijo ptice, kakor pri nas z mravljin-skimi jajčeci. Svežih termitov ne jedo nikjer, ker se od njih dobi driska, za katero utegne človek tudi umreti.

Omenili smo uže, da pritisnejo mnoge žužkožrne živali, kedar termiti odrojijo. Imamo tudi živali, katere pod zemljo lové termite. Tako je poznati mravljinčar nepravo imé dobil, ker večinoma živi od termitov, ne od mravelj. Isto tako se hranijo njegovi rojaki po največ s termiti. Ako omenimo tudi še tega, da termiti vrlo brzo uničavajo in odpravljajo vso bilinsko trohno, povedali smo vso korist, ki jo nam napravljajo.

(Dalje priložnjič.)

Politične stvari.

Iz deželnega zbora kranjskega.

Poročilo finančnega odseka o vravnavi učiteljskih plač po javnih ljudskih šolah.

(K prilogi 53.)

(Dalje.)

Razun že naštetih prememb deželno-odborovega načrta mi je še omenjati, da je finančni odsek v § 3. besede „v sporazumu z deželnim odborom“ spremenil v besede: „zaslišavši predno deželni odbor“. To se je zgodilo zaradi tega, ker se vlada strogo drži načela, da ustanovitev učiteljskih služeb in njih razvrstitev v razne plačilne vrste spada edino le v področje deželne šolske oblasti; finančni odsek se je toraj bal, da bi se s tem zakonom ne zgodilo nekaj enacega kakor z zakonom glede oskrbovanja in plačila za verski pouk, in da bi ne zadobil Najvišjega potrjenja, ako bi sprejeli določbo, da deželni šolski svet zvršuje ustanovitev in razvrstitev učiteljskih služb v sporazumu z deželnim odborom.

V § 10. se je med paragrafe, ki so po tem zakonu razveljavljeni, vtaknil tudi § 22. zakona z dne 29. aprila l. 1873., ker se tudi ta paragraf s tem zakonom razveljavi.

V finančnem odseku se je pri pretresanju tega paragrafa povdarjalo, da bi bilo prav in koristno, ako bi imeli vse šolske zakone v skupni knjižici tako natisnjene da bi se že iz natisa sprevidilo, kateri paragrafi so razveljavljeni, kateri prenařeni ali dopolnjeni; zato se